

SYMBOLIKA ŻYDOWSKICH NAGROBKÓW **(tekst do prezentacji)**

Cmentarze są miejscem świętym, ale jednocześnie rytualnie nieczystym. Przy wyjściu znajduje się studnia, przy której dokonuje się ablucji, czyli rytualnego obmycia dłoni symbolizującego oczyszczenie ciała i duszy. Nieczystość cmentarza uniemożliwia też wstęp na jego teren kapłanom, choć zakaz ten nie dotyczy pochówków ich bliskich, nawet wtedy muszą jednak zachować stosowny dystans od grobu.

Nienaruszalność grobu.

Szczątki ludzkie mają bowiem oczekiwać na nadejście Mesjasza. Dlatego też cmentarze żydowskie nie wolno rozkopywać, a ekshumacja dopuszczalna jest tylko w ściśle określonych przypadkach. Dla Żydów najważniejsze jest to, co kryje ziemia, a nagrobki, choć naturalnie otaczane szacunkiem, mają znaczenie wtórne.

Formy grobów ewoluowały na przestrzeni dziejów. Początkowo pochówków dokonywano w jaskiniach i pod stosami kamieni. Później wykształciła się forma popularnej do dziś macewy.

Macewa.

Żydowska stela nagrobna, najczęściej w formie pionowo ustawionej, prostokątnej płyty kamiennej lub drewnianej zwieńczonej linią prostą, trójkątem, półkolem lub dwoma odcinkami koła. Górną jej część wypełnia płaskorzeźba, dolną zaś inskrypcja.

Ręce złożone w geście błogosławieństwa.

Symbol ten umieszczany jest na grobach Kohenów, zmarłych wywodzących się z biblijnego rodu arcykapłana Arona. Dłonie w tym geście składają rabin i w czasie niektórych modlitw. Powszechnie płaskorzeźbę błogosławiących dłoni spotkamy na grobach rabinów i cadyków.

Cadyk był dla wspólnoty wzorem pobożności, pokory i sprawiedliwości. Cadykowie byli otaczani powszechną czcią, ze względu na przypisywaną im zdolność czynienia cudów i uzdrawiania

Rabin – podstawowa funkcja religijna w judaizmie. Rabbi to hebrajskie słowo oznaczające mistrza żydowskiej gminy wyznaniowej.

Przechylony dzban lub misa.

Symbol ten zdobi groby zmarłych pochodzących z plemienia lewitów (ha-Lewi), osób pełniących funkcje pomocników podczas modlitw. Do ich

zadań należało między innymi czytanie w synagodze Tory oraz obmywanie rabinom rąk, do czego używano dzbana i misy.

Podwójne krzesło lub ręka trzymająca lancet (nóż chirurgiczny stosowany do nacięć).

Oznaczenie grobu mohela, czyli osoby zajmującej się obrzezaniem. Podwójne krzesło nazywane jest inaczej krzesłem proroka Eliasza, który według tradycji przybywa na każdą uroczystość, by stwierdzić wykonanie przykazania.

Skarbonka lub ręka wrzucająca monetę do skarbonki.

Relief (płaskorzeźba) umieszczany na macewach osób znanych ze swej dobroczynności.

Świece lub świeczniki.

Płaskorzeźby występujące na grobach kobiet. W żydowskiej rodzinie to właśnie kobieta zapala szabasowe świece. Złamana świeca stanowi odniesienie do przerwane go życia.

Korona

Płaskorzeźbę tą umieszcza się między innymi na grobach rabinów czy osób darzonych dużym szacunkiem.

Lew

Znak plemienia Judy, ludu Izraela, symbol potęgi, siły, wyzwolenia i odkupienia. Na nagrobkach nierzadko lwy podtrzymują koronę czy zwoje Tory. Przytoczmy tu biblijny cytat: "Judo, młody lwie, na zdobyczy rósć będziesz, mój synu: jak lew czai się, gotuje do skoku, do lwicy podobny".

Księgi lub szafy z księgami.

Oznaczenie grobu osoby uczonej w Torze i Talmudzie (komentarz do biblijnej Tory wyjaśniający jak przestrzegać prawa zawartego w Torze) prawo lub sofera, czyli osoby przepisującej święte księgi.

Jednorożec

Symbol człowieka sprawiedliwego i znak zbawienia. Jak głosi jeden z psalmów: "I połamię cały róg niegodziwych, a róg sprawiedliwego się wzniesie".

Geneza żydowskich kamyków.

Kamienie uznawane są za stary i święty obyczaj, gdyż jak to mówią "kwiaty zwiędły, świeca się wypali a kamień jest twardy i potężny jak wiara i miłość do człowieka."

Prawdopodobnie obyczaj pochodzi z dawnych czasów, gdy zwłoki grzebano na pustyni. Zabezpieczano w ten sposób miejsca pochówku przed dzikimi zwierzętami. Ułożenie kamieni na grobie było także wyrazem szacunku dla zmarłego.